

PILIETIŠKUMO PAGRINDAI IR LAISVĖS KOVŲ ISTORIJA

Vadovėlis 9-10 klasei, 115 psl.

Autoriai - Salomėja Bitlieriūtė ir Algirdas Jakubčionis

RECENZIJA

Vadovėlis 9-11 klasei „Pilietiško pagrindo ir laisvės kovų istorija“ yra būtinas ir laukiamas. Jame atspindėta šiuolaikinės valstybės raida, pagrindinės demokratijos vertybės bei kaip suprantamas pilietiškas dabar ir praeityje. Vadovėlyje atspindi aiški nuostata, kaip nuosekliai einama prie moksleivio, kaip aktyvaus piliečio formavimo: nuo demokratiškų vertybių, link tautos, nuo tautos - link Valstybės ir valdžios, nuo valstybės – prie piliečio ir jų organizacijų, nuo pilietiško išraiškų - link moksleivio kaip aktyvaus piliečio. Vadovėlių autoriai parengė atsižvelgdami į naujausius tyrimus ir kas svarbiausia- jis tampa Lietuvoje vykdomos atminties politikos bei pilietinio ugdymo organiška dalimi. Tai tikra atsvara ir viešojoje erdvėje esant itin išplitusiai nekompetencijai, totalitarinių autoritarinių režimų pateisinimams. Demokratiškų vertybių, valstybingumo raidos atskleidimas leidžia įsigilinti į šį sudėtingą procesą. Vadovėlis suteikia rimtus pagrindus moksleiviams su mokytojo pagalba diskutuoti apie nepriklausomybės reikšmę, jos gynimą, laisvės kovas, pilietinės pozicijos išraiškos formas. Atsiradus nuostatai detaliau atspindėti vieną sudėtingiausių ir tragiškiausių Lietuvos istorijos etapų – laisvės kovas dėl nepriklausomybės, šiame vadovėlyje yra atskiras skyrius „Lietuvos laisvės kovos 1945-1953 metais“. Tai itin svarbu, nes partizaninis sąjūdis pats buvo demokratiškas savo prigimtimi: net sunkiausiomis sąlygomis buvo renkami partizanų vadai ir visa vadovybė, pasisakoma už Respublikos atkūrimą 1922 m. demokratinės konstitucijos pagrindu, kovojama su neteisėtais okupantų klastojamais rinkimais ir t.t. Parinktos taiklios citatos iš tiesų ugdo suvokimą apie pamatines vertybes ir meilę savo Tėvynei: „Aš dažnai pagalvoju, kas gi Tu esi, mano Tėvyne? Kodėl tavo vaikai tokie keisti, tokie savotiškai užsispyrę? Iš kur tokia didelė pasipriešinimo jėga teka? Aš jaučiu, jog savo kraštą pamilstu vis labiau ir labiau <...> Jeigu man šiandien kas pasiūlytų laisvę Amerikoje, aš neišvažiuočiau. Geriau žūti čia garbingai kovojant, negu rankas sudėjus laukti kažko iš kažkur nukrintant. Pagaliau mūsų kraujas nenueis veltui. Mes turėsime teisę visiems žiūrėti tiesiai į akis, mes savo tėvynės neapleidom“ (L. Baliukevičius-Dzūkas. Dienoraščiai) arba vos priešų 20 metų po tanku žuvusios Loretos Asanavičiūtės draugės liudijimas: „Kai prisimenu tą baisiąją naktį, tai tikrai pagalvoju, kad nepabijočiau, jeigu reikėtų, ir vėl eičiau ginti bokšto. Kai iš penktadienio į šeštadienį aš išėjau ir žinojau, kad ten pasiliko labai nedaug žmonių, tai labai grauzė sąžinę. Aš nejaučiau keršto jausmo tam tankistui, kuris mane sužalojo. Bet

nesuvokiu, kaip jis galėjo važiuoti ant žmonių, net jeigu toks įsakymas ir buvo. Tai neįmogiška, baisu...“. Šie pavyzdžiai tik pabrėžė kovos už žmogaus ir tautos prigimtines teises būdų skirtumus ir svarbą. Vadovėlis suteikia reikalingus pagrindus žinioms ne tik apie valstybės organizaciją, bet ir apie nacionalinį saugumą ir realiame pasaulyje esančias grėsmes konstitucinės santvarkos funkcionavimui, ekonominiam augimui, žmogaus teisėms ir laisvėms.

Mokytojai vadovėlyje siūlomi klausimai, išaiškinimai padeda ugdymo procesą individualizuoti, pritaikyti skirtingų gebėjimų moksleiviams. Manau, kad vadovėlio papildoma medžiaga, siūlomi žaidimai suteikia jaunimui laisvę ginčytis bei kurti savo pilietiškumo pagrindus, KURTI SAVYJE PILIETJ...

Išvada – vadovėlis atitinka pagrindinius reikalavimus, nurodytus Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos aprašo 6 punkte.

Dr. Arvydas Anušauskas

KOPIJA TIKRA

Biuro administratore
Ausma Vainalavičiūtė

2014-05-22

Projektų vadove
Odeta Venckienė